

Post- och telestyrelsen sökte vid indrivning av en fordran verkställighet av en icke lagakraftvunnen, senare upphävd, dom utan att ånyo kräva betalning, vilket ledde till registrering för betalningsförsummelse (betalningsanmärkning). Förfarandet har prövats enligt såväl regler om utsökning och personlig integritet som en allmän proportionalitetsprincip

---

Anmälan

Av en den 4 juni 1999 inkommen anmälan från AA framgick bl.a. följande. AA ansåg sig inte skyldig att betala vad Post- och telestyrelsen krävde honom i avgift för ett tillstånd för radiosändare, knutet till ett av honom drivet exportföretag. På talan av styrelsen hade Hässleholms tingsrätt förpliktat honom att betala avgiftsbeloppen. Utan att domen, som AA överklagat, hade vunnit laga kraft sökte styrelsen hos kronofogdemyndigheten verkställighet, vilket ledde till utmätning. Härigenom blev AA registrerad hos kreditupplysningsföretag med en betalningsanmärkning.

AA anförde i detta sammanhang bl.a. följande.

Men genom denna dom [tingsrättens] utnyttjar Post- och telestyrelsen sin rätt att kräva in utdömt belopp. Dock inte att som normalt först kräva svaranden på kapitalet, utan man går direkt till Kronofogdemyndigheten för utfående av beloppet.

Genom detta sätt att agera i förtid innan domen vunnit laga kraft, utmätes beloppet via Kronofogdemyndigheten och jag hamnar i alla de register som finns i landet vad gäller denna typ av ärende.

Utredning

Ärendet tillfördes kopior av Hässleholms tingsrätts dom i målet (FT 53/98) den 16 oktober 1998 och Hovrättens över Skåne och Blekinge efter överklagande meddelade dom den 25 februari 1999 (mål FT 469-98). Den senare domen innebar att Post- och telestyrelsens talan om avgift ogillades, sedan AA:s yrkande i den delen hade medgivits.

Vid slutbehandlingen av ärendet var av Datainspektionen sedan år 1992 meddelade beslut om tillstånd för Upplysningscentralen UC AB att bedriva kreditupplysningsverksamhet och föra ett personregister tillgängliga.

Post- och telestyrelsen anmodades att yttra sig beträffande påståendet att utsökning begärts utan att krav med stöd av dom dessförinnan framställts. Remissen besvarades den 29 september 1999 enligt följande.

AA erhöll den 26 september 1989 av Televerket ett prov- och demonstrationstillstånd för radiosändare. Ett nytt tillstånd, betecknat Bevis, som avsåg samma radiosändare utfärdades den 13 september 1994. Till följd av uteblivna betalningar yrkade PTS [Post- och telestyrelsen], genom Kammarkollegiet, hos kronofogdemyndigheten (KFM) i ansökan om betalningsföreläggande att AA skulle åläggas att betala en fordran som avsåg sådana avgifter som årligen skulle erläggas av tillståndshavare för tillståndet i fråga, för åren 1994–1997. AA bestred kravet och målet överlämnades till tingsrätten.

Hässelholms tingsrätt förpliktade i dom den 16 oktober 1998 (Mål nr FT 53/98) AA att utge visst belopp till PTS. Med tingsrättens dom som exekutionstitel verkställde kronofogdemyndigheten, på ansökan av PTS, utmätning i AA tillkommande överskjutande skatt.

Vid kontakt med såväl kronofogdemyndigheten som Upplysningscentralen (UC) den 28 maj 1999 har framkommit att AA har en betalningsanmärkning. Anmärkningen har dock inte uppkommit som en följd av PTS ärende utan har uppkommit i ett annat ärende där PTS inte varit part.

PTS har vid upprepade tillfällen, förutom vid den ursprungliga faktureringen och därpå följande betalningspåminnelser bl.a. den 18 september 1997, skriftligen haft kontakt med AA angående obetalda fakturor avseende tillstånd. Han har inte vid något tillfälle visat betalningsvilja.

Efter tingsrättens dom beslutade PTS att med stöd av bestämmelsen i 3 kap. 6 § utsökningsbalken begära verkställighet. Att PTS inte vände sig till AA med begäran om betalning med stöd av tingsrättens dom torde ha berott på att han tidigare inte visat någon betalningsvilja och att en förnyad direktkontakt med honom inte framstod som meningsfull.

Det bör framhållas att PTS mycket sällan vänder sig till KFM. När myndigheten trots allt söker betalning genom betalningsföreläggande har upprepade påminnelser redan skickats och den bristande betalningsviljan får således anses klarlagd.

AA yttrade sig över vad Post- och telestyrelsen hade anfört.

I ett beslut den 18 september 2001 anförde *JO Berggren* följande.

Bedömning

För indrivning av fordringar av det slag, som Post- och telestyrelsen här hade, gäller förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar. Det följer av 2 § första stycket och, såvitt framkommit, av 3 §, enligt vilken förordningen skall tillämpas, om inte något annat följer av lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen.

Om fordran inte har betalats senast på förfallodagen, skall myndigheten så snart som möjligt skicka en betalningspåminnelse till den betalningsskyldige, och om fordran inte betalas efter påminnelse, skall myndigheten vidta de åtgärder som behövs för att få betalt (10 och 11 §§).

Enligt Riksrevisionsverkets föreskrifter för verkställigheten av förordningen (föreskrifter, 1993:1681, om hantering av statliga fordringar) gäller i denna del följande.

Om fordran inte betalas efter påminnelse skall myndigheten utan dröjsmål vidta indrivningsåtgärder enligt inkassolagen (1974:182) och om detta inte ger resultat ansöka om betalningsföreläggande enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Bestrider gäldenären betalningsskyldighet skall talan föras vid domstol eller andra rättsliga åtgärder vidtas.

Angivna åtgärder vidtas i den omfattning som är motiverat med hänsyn till fordringens belopp, gäldenärens betalningsförmåga och omständigheterna i övrigt.

I den rättsliga bakgrunden i ärendet ingår bl.a. också 9 kap. 19 § sekretesslagen (1980:100), vilken till den 1 oktober 2001 lyder så.

Sekretess gäller inom exekutionsväsendet i mål eller ärende angående exekutiv verksamhet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider avsevärd skada eller betydande men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller dock inte uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten och inte heller beslut i målet eller ärendet.

Motsvarande sekretess gäller i myndighets verksamhet som avser förande av eller uttag ur ett utskökningsregister för uppgift som har tillförts registret.

Den i ärendet aktuella frågan gäller inte krav eller påminnelse på det typiskt sett tidiga stadium som ovan angivna bestämmelser reglerar (jfr JO 1991/92 s. 175 beträffande motsvarande äldre reglering) utan i det sena skede, när myndigheten, efter att ha påfört och påmint om en avgift, har utverkat domstols dom som exekutionstitel (jfr 3 kap. 1 § första stycket 1 och 6 utskökningsbalken).

När Post- och telestyrelsen hos kronofogdemyndigheten sökte verkställighet av tingsrättens dom, vilket ledde till utmätning, var det med utnyttjande av bestämmelserna för fall där betalningsskyldighet har ålagts genom en dom; en sådan är verkställbar ”genast”, utan hinder av att den inte vunnit laga kraft, om inte gäldenären nedsätter pengar eller vidtar vissa andra motsvarande åtgärder (3 kap. 6 § utskökningsbalken).

Den nu redovisade regleringen medgav att Post- och telestyrelsen vidtog den åtgärd för verkställighet som medförde att AA ådrog sig en betalningsanmärkning. Styrelsens handläggning kan emellertid prövas från lämplighetssynpunkter och mot bakgrund av en allmän proportionalitetsprincip, inte bara med hänsyn till författningsenligheten i inskränkt mening. (Denna och andra allmänna rättsprinciper berörs i t.ex. prop. 1993/94:117 s. 39 f. och Strömberg, Allmän förvaltningsrätt 20 u. 2000 s. 68).

Därvidlag kan först konstateras att Riksrevisionsverkets ovan återgivna föreskrifter lämnar utrymme för en allmän bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet vid prövning hur långtgående åtgärderna för att få betalt bör vara.

Post- och telestyrelsen har i sitt yttrande till JO kommit med upplysningen att – enligt en undersökning i maj 1999 – AA inte hade någon betalningsanmärkning föranledd av att styrelsen hade ett ärende hos kronofogdemyndigheten. Styrelsen har dock inte förklarat vilken betydelse detta har i sammanhanget.

Att någon tid efter hovrättens upphävande av underinstansens dom aktuella register inte visade den förmenta betalningsförsummelsen framstår emellertid som en förväntad följd av att möjligheterna till rättelse av oriktiga eller missvisande uppgifter hade utnyttjats i enlighet med 12 § kreditupplysningslagen (1973:1173). Ett av de fall där rättelse enligt lagen aktualiseras är sålunda det att gäldenären påstår att en domstols eller annan myndighets beslut är materiellt riktigt genom att det har ändrats; detta kan ha skett efter återvinning, efter fullföljd i högre instans eller på annat sätt (prop. 1973:155 s. 151; se även t.ex. Datainspektionens rapport, 2001:1, Missvisande uppgifter hos kreditupplysningsföretag).

I alla händelser var begäran om verkställighet *ägnad* att leda till en betalningsanmärkning för AA. Det kan därför inte uteslutas att AA under en tid mellan ansökan om verkställighet av tingsrättsdomen och en tidpunkt efter hovrättens dom hade olägenheter av styrelsens handläggning. Lagstiftarens värdering härvidlag är att en felaktig eller missvisande kreditupplysning kan utgöra en allvarlig integritetskränkning (a. prop. s. 113).

Post- och telestyrelsen har som skäl för att fullfölja indrivningen, redan innan tingsrättens dom hade vunnit laga kraft, hänvisat till att AA beträffande andra, tidigare fordringar inte visat någon betalnings*vilja*. Men det framgår inte att denne i de fallen skulle ha bestritt betalnings*skyldighet*, vilket här visade sig vara fallet åtminstone när indrivningen hade förts till kronofogdemyndigheten. Denna inställning behöll AA vid behandlingen i domstol. Vidare avsåg indrivningen fordringar för avgifter som gällde perioder flera år tillbaka. Styrelsen har inte anfört något som skulle innebära att det i den aktuella situationen skulle ha varit särskilt viktigt att få in pengarna så snart som det med tillämpning av utsökningsbalken var möjligt.

Riksdagens finansutskott har nyligen – vid behandlingen av en proposition med förslag till ändringar i kreditupplysningslagen (1973:1173) och i samband med frågor om enstaka mindre betalningsförsummelser – anfört bl.a. följande (bet. 2000/01:FiU21 s. 26 f.).

Det kan vidare inte uteslutas att effektivare påminnelserutiner hos myndigheterna skulle kunna bidra till att minska antalet betalningsförsummelser. Utskottet anser därför att regeringen även bör gå igenom myndigheternas påminnelserutiner.

Mot ovan angiven bakgrund – och i linje med denna sist berörda, aktuella inriktning hos lagstiftaren i en hithörande fråga – hade Post- och telestyrelsen enligt min mening bort väga den principiella fördelen av att söka få betalt så tidigt som möjligt mot gäldenärens intresse av att undgå utsökning. Därvid hade man i vart fall, genom en skrivelse eller på annat sätt, bort ge AA tillfälle att betala frivilligt i den nya situation som domen emot honom innebar.

AA har i övrigt klagat över det förhållandet att Post- och telestyrelsen över huvud taget drev kravet på avgift, varvid han särskilt anmärker på myndighetens ombud i domstolarna, en tjänsteman vid Kammarkollegiet. Med hänsyn till vad som har redovisats i tingsrättens dom och hovrättens beslut i saken, ger klagomålen i denna del inte anledning till något uttalande från min sida.

Ytterligare har AA vänt sig emot behandlingen av krav på skadestånd som han har riktat mot Post- och telestyrelsen. Mot bakgrund bl.a. av att JO inte har till uppgift att pröva rätt till skadestånd och prövning av sådana frågor ytterst kan ske i domstol, föranleder anmälningen inte någon utredning härvidlag.

Ärendet avslutas.